

NƏSİMİNİN FARSCA “DIVAN”ININ ÖZELLİKLƏRİ

Şəfaq Əlibaylı,

filologiya elmları doktoru

Farsca da gözəldir sözün söhbətin,
Siğarmı bir dila söz mahabbətin?

Klassiklərimizin farsilli “Divan”larından söz açan-
da qalbimdə bu misralar səslənir. Onların Tanriya,
başər övladına, söz güdrətinə olan məhəbbəti bir
dila siğarmı? Bəlkə, elə bu səbəbdəndir ki, bize söz
incisindən zəngin miras qoymuş Nəsimi də klassik
ədəbiyyatımızın bir çox unudulmaz nümayəndəleri kimi, müsəlman
Şərqiñin poeziya dili – şeir səsi olan şirin və xoşahəng fars dilinə
müraciət edib.

Nəsimi poeziyası farsca da öz təzahürünü taparaq şairin bədii
darkının inikasına çevrilmiş, həmin dildəki hərf, söz, ahəng, ifadə,
söz düzüñüm şair zövqüne yataraq onun üslubunun tərkib hissəsi ol-
muşdur.

Dahi şairin fars dilində yaradıcılığını həm məzmun, həm dil,
həm də üslub baxımından araşdırıldan, Şərq söz sənatından neca
istifada etməsi haqqda tam fikir söylemək mümkün deyil. Nəsiminin
yüksek söz sənatkarlığının bütövlük dərki üçün onun müraciət et-
diyi dillərdəki, eləcə də fars dilində olan söz duymunun, üslubunun
tadqiqi vacibdir. Həmin dilda sabit bir sistem təşkil edən şeir dilinə
nəzər salınmalı, qrammatik kateqoriyaların şair qələmində bədii-
estetik vəsitələrə necə çevriləməsi, fars dilinin sintaktik imkanlarından
və necə bəhrələnməsi izlənilməlidir. Nəsiminin farsca “Divan”ı
farsilli şeir tarixində ilk hürufi “Divan”dır. “Divan”da İraq səpkisinin
xüsusiyyətləri özünü göstərir. Eşq tərənnümü, irfani məzmunlar,
fəraq təlaşı, könül dünyasına nüfuz, islam maarifinə diqqət, məşqu
məqamının yüksəkliliyi, elmə qiymət kimi xüsusiyyətlər əsərin
məzmununda aparıcı məqamlardandır. Şair dəfələrlə “Divan”da
Fəzlullahı anmış, on iki imamı, hz. Əlini vəsf etmişdir. Həcmə ana-
dilli “Divan”ı kimi böyük olun bu topludakı şeirlər yüksəcliliyi ilə də
fərqlənir. “Divan”da məsnəvi, qıtə, qəzəl, tərcibənd, müstəzad, rübab
və s. kimi janrlarda şeirlər yer alıb.

Şeirin farsca “Divan”ı müxtəlif illərdə tam, bəzən də ixtisarla iş-

tanbulda, Tehranda, Bakıda Salman Mümtaz, Rüstəm Əliyev, Həmid
Məmmədzadə, Qulməhüseyn Beqdeli, Seyid Əli Salehi (Çəhərətəkkəs
“Simurq kül gecəsində” adı ilə), Parviz Abbasi Dəkani, Yadulla
Çəlalı Pəndəri tərafından naşr edilmişdir. Nəsiminin farsca “Divan”ı
ilk dəfə İstanbulda daş basma əsəri ilə 1843-cü ildə, yenidən
1880-ci ildə çap olunub (5). Mövlana deyir: “Qurandan Xudanın ətri
galır, hadislərdən Mustafanın, bizim kəlamlarımızdan da öz ətrimiz
galır”. Eləcə Nəsiminin farsca “Divan”ında onun öz ətri, öz səsi
var. Farsca “Divan”da Nəsimi sələflərinin: Əttar, Nizami və Mövlana
nəzminin əks-sədası duyulur.

“Divan”da şairənə təvazökarlıq ilə poetik bir qürur vəhdəti
sezilir. Nəsiminin Nizamini andığı misralarda həmin şairənə
təvazökarlıq özünü göstərir. Gözündən incitək gözya-
şı tökan Nəsimi bu incilərin Nizami incilərinə çatana qədər
axacağına işarə edərək deyir:

تاشد چشم نسیمی ز غمت لولو بدر

گوهر نظم سرشنکش بنظامی فرسید(1, 112)

(Nəsiminin gözü sənin qəminlə inci saçmadıqca / Göz yaşı
nəzminin incisi Nizamiya çatmadı).

Növbəti beytdə isə şairin poetik qüruru aydın sezilir:

جان پرورند هر نفس از بوی روح بخش

در مجلس که شعر نسیمی ادا کنندش

(1, 88)

(Hər nəfəs ruh baxş edən atirdən canlanar / O məclisde ki,
Nəsimi şeiri səslənir).

Əsərin bəzi linqvoopoetik özellikləri üzərində durmaq istərdik:

1. Üslub nəfisiyini müəyyən edən əsas amil söz seçimidir.

"Təsəvvür edin ki, söz – camdır, mənə isə su. Suyu iştir qızıl və ya gümüş, iştir şüsha, ya büllür, istarsa də sadaf, ya gil cama töksən, onun məhiyyəti zərrə qədər də dəyişməyəcək. Amma məziyyəti isə qızıl və ya gümüş camda, gil camda olduğundan daha artıq olacaq. Eləcə də ideya və məzmun ağər təmiz, rəvan bir üslubla bəyan edilirsə, onun məziyyəti artar, anlaşılmaz, kobud üslubda isə məziyyəti enər" (4,54). Nəsiminin farsca "Divan"ında söz seçiminin özüllüklerini əsərin leksikasında badii-estetik dayar daşıyan qoşa sözlərin favoritlik təşkil etdiyi, poetik fikrin ifadəsində geniş istifadəsinin müşahidə etmək olar. Farsca "Divan"da qoşa sözlərin geniş yayılması və onların badii-estetik dayarı sayısında kateqoriya dərəcasına çatması buna misaldır. Nəsimi bəhs olunan əsərində poetik fikrin ifadəsində dəfələrlə qoşa sözlər müraciət etmişdir.

بَلْ بِهِ عَشُوهُ خُونَ مِنْ خُورَدٍ وَ حَلَّ كَرْدَمَشٍ

جُورٌ وَ جَفَاعِيْ اَوْ نَغْرِيْ، مَهْرٌ وَ فَافِيْ مِنْ بَيْنِ

(1,24)

(Yer işvəsi ilə manim qanımı içdi, halalı olsun / Onun cövr və cəfəsinə bax, manım mehr və vəfəmi gör).

Bəhs etdiyimiz qoşa sözlər "tazmin al-muzdəvac" تصمین المزدوج adlanan poetik figurun növlərinə uyğun galır (3, 47), yani beyt daxilində bir-birinə yaxın olan qoşa sözlərin yerleşməsidir. Belə kompozisiyada "və" bağlayıcı dubletlər üstünlük təşkil edir. Bu figur "izdivac" da adlanır. Ən ali növü eyni harflə bitənlər sayılır. Məsələn: [cafa vo səfa] cafa və səfa, رفیق و شفیق, حفا و سفا [rəfiq-o şefiq] dost və şəfqətli. Nəsiminin farsca "Divan"ında bu qəbəldən qoşa sözlər "tazmin al-muzdəvac" تصمین المزدوج [sefid-iyo siyahı] ağılıq və karalıq, زمین و زمان [zəmin-o ziman] yer və zaman və s. dubletlərini göstərmək olar. "Nun" harfi ilə bitən [zəmin-o ziman] dubletinə şair belə müraciət etmişdir:

بَعْذَارٌ زَنَمْ نَفَى نَشَانَ كَنْ نَسِيمِيَا

جُونٌ هَسْتَى زَمِينَ وَ زَمَانَ بَىْ تُورِ هَيْجَ اَسْتَ

(1,63)

(Ey Nəsimi, namü nişanı tərk et / Çünkü yerin və zamanın varlığı sənsiz heçdir). "Divan"da hərfərlə bağlı bir məqam üzərində də durmaq istərdik. Eyni hərfərin başlaması ilə alliterasiyaya uğrayan qoşa sözlərin komponentləri şeir ahəngini artırın elementə çevirilir:

[sefid-iyo siyahı] ağ vo qara (1, 52)

[del-o delbor] ırık vo dilbor (1, 64)

حَضْ وَ حَلَّ

[xətt-o xal] xatt vo xal (1, 36)

شَفَعْ وَ شَفَعَتْيَ

[eqəq-o aşqılık] eqəq vo aşqılık (1, 17)

خَوْ وَ خَمَخَةَ

[xəm o xəmxane] bado vo meyxana (1, 51)

مَنْ وَ مَا

در گئور صورت سخن از ماویمه نه
در ملک معنی نبود بخت من و ما

(1, 34)

Ölkədə bizim [biz və man] suratımız haqda söz oldumu /

Mənalar mülkündə məndən və bizdən bahs edilməz
Şairin qısa poetik matnədə istifadə etdiyi "və" bağlayıcı qoşa

sözlər bir neçə poetik figura nüfuz edir. Bu, Nəsimi farscasının nəfisliyindən, şairin söz sənətinin incəliklərinə bələdliyindən, poetik zövqündən xəbar verir. Misraların sonunda əks şəkildə "biz və mən", "mən və biz" dubleti yer alır. Qoşalığın komponentlərinin yerinin dəyişməsi, fərqli fonoeffekt yaradaraq "əks" عکس "xiazm" poetik figuru yaradır. Bununla da beytin daşıdığı "mən və biz" motivi təkrarlanaraq bir daha vurğulanır.

Farsca "Divan"da qoşa sözlərin poetik funksiyasının zənginliyinə dair çox nümunələr təqdim etmək mümkündür. Nəsiminin farsca "Divan"ında qoşa sözlərin morfoloji quruluşu, semantik struktur, komponentlərin bağılılıq növləri, kompozisiya variasiyaları daha geniş tədqiqat materialı ola bilər. Nəsimi "Divan" boyu iki sözü vahdətə gətirərək həm məna, həm də forma poetikliyi yarada bilmisdir.

2. "Divan"ın leksikasına xas səciyyəvi xüsusiyyətlərdən biri də somatik adların zənginliyidir. Allahın tacallusunu bəşər övladının üzündə görən Nəsimi üçün bədən üzvlərinin adlarını "Divan"ın poetik matnində aparıcı söz qrupu etməsi təbii idi.

نسِيمِيِّيْ دَرِخُوبَانِ جَمَالَ اللهِ مِيْ بَيْنَ

بِيَا بَشْنُو زَ كَفَارَشِ بَيَانِ سَرِ سَجَانِي

(1,12)

(Nəsimi Allahın camalını gözəllərin üzündə görür / Gəl! Onun sözündən ilahi sirrin bayanını dinlə).

Farsca "Divan"da bədən üzvlərinin adlarını bildirən somatizmlər çox vaxt fitonimlər – bitki adları ilə tənasübə, müxtəlif şairənə bənzətmələrdə verilir.

مَاهُ نُونُ دِيَدِمْ إِبْرُوْيِ تُوَامْ آمَدْ بِيَدِ

نَظَرُ كَرِمْ بِهِ گَلْ رُوْيِ تُوَامْ آمَدْ بِيَدِ

(1,179).

(Təzə ayı gördüm, qaşların yadına düşdü / Güla nəzər saldım, çöhrən yadına düşdü). Belə poetik nümunələr "Divan"da öz funksional, semantik, poetik zənginliyi ilə seçilir.

بَرْ گَلْ وَ رِيهَانَ كَىْ اِنْدَانَدْ اَهْلَ دَلْ نَظَرِ

تَاَكَهْ باشَدْ زَلْفَ وَ رَخْسَارَتْ گَلْ وَ رِيهَانَ مَا

(1, 29)

(Gül və reyhana könül əhli necə nəzər salsın ki / Sənin zülf və ruxsarıñ bizim gül və reyhanımızdır).

Yuxarıdakı beytdə "zülf və ruxsar" somatik ad qoşalığı beytin əsas poetik elementlərindən birinə çevirilərək öz kommunikativ funksiyasından bədii funksiyaya keçir. Eyni zamanda fitonimlərdən ibarət "gül və reyhan" dubletinin beytdə təkrarlanması ilə "zülf və ruxsar" ifadəsi yeni estetik dəyər kəsb etməyə başlayır. Bu da poetik obrazlılığı dəha gücləndirir.

3. "Divan" üçün beytlərdə həmcins üzvlərin yer alması da səciyyəvidir. Arxasında müəyyən fəlsəfi anımlar, şairin daxili

aləminin ən inca məqamlarının gizləndiyi bir beyta müraciət edək:

سَجَدْ وَ مِيكَدَهْ وَ كَعْبَهْ وَ بَخَانَهْ يَبْكِسْ

يَبْكِسْ اَيْ خَلْطَكَرْدَهْ رَهْ كَوْجَهْ مَا خَانَهْ

(1, 64)

(Məscid və meyxana, Kəbə və bütxana birdir, / Ey bizim küçəmizin yolunu çasdırış, ev birdir).

Beytdəki "məscid, meyxana, Kəbə, bütxana" leksemələri beyt daxilində kompozisiya cəhətdən maraqlı söz zənciri, həmcinslik və sadalama yaradaraq, şairin fikir zəncirini daha bariz əks etdirir. "Divan"da bəla kompozisiyalar sadalamanan ibarət "سَيْفَتْ اَعْدَادْ" - "siyagat ol-adad" poetik figuruna uyğun gelir. Aşağıdakı beytdə həmcins üzvlər birinci məsrakda sadalamanın əsas komponentləri kimi çıxış edərək sənsizlik motivini dəha gücləndirir:

هَ كَامْ وَ حِيشْ وَ حَسْرَتْ وَ ذُوقْ وَ طَربْ كَهْ هَسْتَ

اَيْ اَرْزُوِيْ جَانْ مَنْ اَنْ بَيْ تُوْ هَيْجَ اَسْتَ

(1, 63)

(Mövcud olan hər bir arzu, eyş, işrat, həzz, şadlıq / Ey mənim canımın arzusu, sənsiz heçdir).

Həmcins cümle üzvlərinin Nəsimi nəzmində yer almamasına ən gözəl nümunə şairin türk "Divan"ında bütövlükdə həmcins üzvlərdən ibarət aşağıdakı matləli qəzalıdır:

Nِيَارِمِ، دِلْبَارِمِ، يَارِمِ، أَنِيسِمِ، مُونِيسِمِ، قَانِمِ، رَفِيقِمِ، هَمْدَارِمِ، ئُمْرُمِ، رَوَانِمِ، دَرْدَهْ دَرْمَانِمِ.

4. "Divan"da türk şeirinin təsiri olan bir məqama da toxunmaq istərdik. Bu kəkələməni xatırladan təkrar növdür. Nəsimi nəzmində sözlərin sonuncu hecasının təkrarlanması mənəya xələl gətirmədən xüsusi bir ahəng yaradır. Söz sənətindəki bu hadisəni dəha aydın müşahidə etmək üçün poetik nümunənin transkripsiyasının verilməsini dəha məqsədəvəgün bildik:

[Deləm ləm xiş nəxahad həd şodən dən ba əlamaş məş Moşərrəf rəf əger gərdəd be təh sin delbar bər]

أَرْ بِيَنَانَ سَانَ سَانَ چَيْزَلَهَا حَنَانِيْ مِيْ بَيْغَوْتَهَا تَهَا

مَوَافِسَهَا شَهَا مَوَسَقَهَا سَهَا مَوَرَّسَهَا سَهَا مَوكَرَرَهَا رَهَا

(1, 212).

(Mənim könlüm onun sözüylə xoş olmaq istəmir / Əgər dilbar məni tariflə şərəfləndirirsa, könül bunu istəmir. Bu üzdən də Nəsimi qəzəllər söyləyir belə: / Məvəşşəx şəx mosəccə'cə morəssə sa mokərrər rər] [1, 212].

5. Nəsimi nazmı üçün səciyyəvi xüsusiyyətlərdən biri şairin fərdi üslubunun aparıcı məqamlarından olan hərf adlarının şeir matnına daxil edilməsidir. Əlbəttə, poetik matn təşkilində hərf adlarının yer alması bütün dünyadan və yaradılışın sərrini hərflərdən görən, bir çox fəlsəfi fikirlərinin onların vasitəsi ilə müxətibinə çatdırılan şair üçün çox təbiidir. Aşağıdakı matləli qəzəli buna misal göstərilib.

وَأَوْ شَوَّبْ حِيمِ وَ هَيْ شَوَّبْ حِيمِ شَيْهِ شَيْعَهِ عَجِيبَهِ

وَجَهْ رَاهِيْ شَوَّتْ حِيلَهِ كَنْ نَظَرَ درْ رَهِيْ وَ خَيْ

(2, 287)

"Əgər sən aşiq olacaqsan, "vav", "cim", və "he" yə aşiq ol, / Sən "vəch" in" aşiq ol, "re" və "ha" yə bax")

Həmin qazalda təqdim olunan hərf qoşalıqlarının yaratdığı qrafikanı belə təqdim etmək olar:

لَهْ "lam" və "be" - [ləb] dodaq

رَبْ "re" və "be" - [Rəbb] Rəbb

سَهْ "mim" və "ye" - [mey] mey

بَتْ "be" və "te" - [bot] büt

نَسِيمِيْ "nun" və "sin", "mim" və "ye" Nəsimi

Daşıdıgı rəmzi manalarla zəngin badii bənzətmələr yaranan hərflərin, şairin hürufilik ideyalarını poetik şəkildə əks etdirməsini, hərf adlarının yer aldığı poetik nümunələr müraciətlə aydın görmək olur.

6. Nəsiminin farsca "Divan"ında "Quranî-Kârim" in lügət tərkibindən çox istifadə olunmuş, söz və tərkiblər müraciət ünvanlanmışdır. Quran leksikasından olan sözləri poetik matnə salan şair müxtalif poetik figurlara müraciət edir. Məsələn, "Nuh" dini antroponimini matnə daxil etməklə "təlmih" poetik figuruna yaradaraq, "Quranî-Kârim" in Nuh surəsinə işarə edir:

كَنْتَيْ جَوْنَ نُونَ حَ كَنْتَيْ جَوْنَ نُونَ حَ طَوفَانَ خَمَ خَورَ

جَوْنَ بَغَيْرَدَ كَوْهَ وَ صَحْراً سَرِ سَبِيرَ طَوفَانَ مَخَرَ

(1, 190).

(Əgər Nuh kimi bir gəmin varsa, qəm yemə / Hətta tufanımız dağ ve sahəni bürüsə də). Nəsimi "Quranî-Kârimin surələrinin adını poetik matnə salmaqla çox şairənə və dərin mənali bənzətmələr yaradır.

سَوْرَةُ قَافُ اَسْتَ رُوْيِشْ هَرْ كَهْ آنَ مَصْحَفُ نَخَوَادَ

غَرْ چَ كَافِرْ مَيْ نَمَادْ آيَتِيْ شَيْ حَجِيبَ

(1, 40).

(Bu müşəfi oxuyanın üzü Qaf surəsidir / Əgər kafirlar ayati şeyn acib deyirlər). Beytdə həm də Qaf surasının ikinci ayasına işarə ilə şair "təlmih" poetik figuruna də müraciət edir.

بَنْ عَجِيبَنَا اَنْ جَاءَهُمْ مُنَذِّرُهُمْ قَفَلَ الْكَافِرُونَ هَذَا شَيْءَ عَجِيبَ

(Onlara öz aralarından xəbərdarlıq edən bir peyğəmbər galmışına təaccüb edən kafirlər dedilər: "Bu, çox qəribə bir şeydir").

"Divan"da dini istilahlar ifadə edən sinonimlərə də müraciət olunur. Məsələn, şair "Quranî-Kârim" in birinci surəsi Fatihənin adlarından, onun sinonimi kimi işlənən "Ümmül-kitab" ifadəsinə poetik şəkildə matnə daxil etmişdir:

طَرَهُ طَرَارُ زَلْفَتْ سُورَةُ رَحْمَانُ عَرْشَ

غَمَزَهُ غَمَزَهُ عَيْنَتْ مَعْنَى اَمِ الْكَتَابَ

(1, 36)

(Zülfünün gözəl kəkili Rəhman surası və Ərşədir / Gözünün işvali qəməzi "Ümmül-kitab"ın mənasıdır).

Bu beytdə da yalnız Nəsimi nəzminə mənsub, "Qurani-Kərim" mətnindən bəhrəlanan, nadir bənzətmaları izləmək mümkündür. "Divan"da belə bənzətmaların zənginliyi əsərin əsas əslub özüllüklerindəndir. Təqdim edacayımız növbəti beytin hər misrasında şair "Qurani-Kərim" mətninə müraciət etmiş, poetik bənzətmalar yaratmışdır:

عروة الوثقى كه عارف خواندش حبل المتنين

سورة واليل زلف آيت گیسوی اوست

(1, 73)

(Ariñin özüne həblül-mətin dediyi ürvətül vüsə / Ayəti onun saçılı, əl-Leyl surəsi onun hökükləridir).

"Divan"da bir çox peyğəmbərlərin adı çəkilməşdir. Hz. Adəm, Nuh, İbrahim, Musa, Yunus, Yusif, Süleyman bu qəbildəndir. Bu adlarla bağlı beytlər mütləq "təlmih" poetik figuruna nüfuz edir, müəyyən dini, tarixi hadisə, rəvayət və dastanlara işara vurur. Məsələn, aşağıdakı beytdə quşların dilini bilən Süleyman peyğəmbərə, Həmlə surəsində adı çəkilən hüd Hüdə işarə vardır.

مرا تا هدد دل شد رسول نامه حتفت

ز آصف بسته ام صفحها سلیمان بجان تو

(1, 278)

(Könül hüd Hüdə sənin eşq məktubunun elçisi olduğu üçün / Asəfa səflər düzmüşəm, Süleymanın canına and olsun).

"Divan"da "Qurani-Kərim"dən söz və ifadələrlə yanaşı, müxtalif mövzular da poetik şəkil alır. Biri, işlənmə tezliyi ilə seçilən Qiyamat mövzusudur. Şair yarın qara zülfünə işarə ilə deyir:

من گنج لامكان در لامكان ننگجم

برتر ز جسم و جان در جسم و جان ننگجم

(1, 218)

(Əslimi və ağ üzünü sənin zülfünün ucuna toxundurdum / Çünkü Qiyamat günü bu qara namədən başqa heç nəyim yoxdur).

7. Farsca "Divan"da şairin türk "Divan"ı ilə səsləşən məqamlar əsərin özüllüklerindəndir. Şairin məşhur:

Məndə siğar iki cahan, man bu cahana siğmazam,
Gövhəri lamakan mənəm, kövnü məkanə siğmazam,

- mətləli qəzəlinin ahəng və məzmununu xatirladan farsca "Divan"dakı "Siğmaram" radifi bir qəzələ nəzər salaq:

من سر کاف و نونم من بى چرا وجونم

خاموش ولا تحرک من در بیان ننگجم

(236, 1)

(Man qeyb alaminin xəzinəsiyəm, məkəna siğmaram / Bədən və candan üstünəm, bədənə və cana siğmaram).

Qəzəllərin əksar qəfiyə daşıyan sözləri ortaqdır: can, güman, kan, bəhrü kan, neşan, zaman, bəyan, dəhan, zəban. Bu qəzəllər sənki bir-birini tamamlayır. Həmin qəfiyali beytlərin məzmun və potetik təşkilidə oxsardır. Məsələn:

Ərşələ fərşu kafü nun məndə bulundu cümlə čün,
Kəs sözünüvü absəm ol, şərhü bayanə siğmazam.

من جانم اي نسيمي ، يعني لم نعيسي

در کش زبان ز وصوم من در زبان ننگجم

(1, 236)

(Mübahisəsiz, mən "kaf" və "nun"əm / Sus, sakit ol, mən bayana siğmazam).

Bəhs etdiyimiz qəzəllərdə həm qəfiyə olan, lakin məzmunca fərqlənən beytlər də vardır. Belə beytlər, sənki bir-birinin davamıdır. Məsələn:

Nar mənəm, şəcər mənəm, arşə çıxan həcar mənəm,
Gör bu odun zəbanasın, mən bu zəbanə siğmazam.

من جانم اي نسيمي ، يعني لم نعيسي

در کش زبان ز وصوم من در زبان ننگجم

(1, 236)

(Ey, Nəsimi, mən canam. Yəni Nəsiminin nəfəsi, / Mənim vəsfimi dila gətirmə, mən dila siğmaram).

Nəsiminin farsca "Divan"ı farsdilli şeirdə özüllükleri ilə seçilən bir əsərdir. "Əgar şair söz səltənatına hakimliyi bacarmırsa, hövsələ ilə söz seçmək qabiliyyətinə malik deyilsə, könüllərə yol tapa bilməz" (6, 51). Nəsiminin farsca "Divan"ı könüllərə yol tapa bilən bir nəzmdir. ♦